

Wpływ festiwalu nowego cyrku na rozwój miast i społeczności.

Najważniejsze wnioski z badań publiczności festiwalu Carnaval Sztukmistrzów w Lublinie

dr Aleksandra Kołtun (Badania do działania, aleksandra.koltun@gmail.com),
Anastazja Szuła, Oskar Adamus, Małgorzata Klimkowska.

Zrealizowano w ramach grantów z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności Komponent: Odporność i Konkurencyjność Gospodarki; Inwestycja A2.5.1: Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju (KPO dla Kultury).

Przedstawione poniżej wnioski pochodzą z dwóch źródeł: ilościowych badań publiczności przeprowadzonych w latach 2017 i 2023 oraz jakościowych wywiadów z tzw. stałymi bywalcami festiwalu przeprowadzonych w 2024 roku.

Raport z badań znajduje się tutaj: warsztatykultury.pl/badania/

Więcej informacji na temat festiwalu: carnavallublin.eu

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

Porównując wyniki badań z 2023 i 2017 roku widać, że skład publiczności Carnawalu Sztukmistrzów pozostaje niemal bez zmian jeśli chodzi o cechy takie jak płeć, poziom wykształcenia czy ocena własnej sytuacji materialnej. Wśród osób uczestniczących wciąż dominują kobiety (61,7%), osoby w młodym wieku (50% badanych miało 37 lat i mniej), z wykształceniem co najmniej wyższym (łącznie 63,7%). 68,4% osób ocenia swoją sytuację materialną jako dobrą i bardzo dobrą. Więcej niż połowa uczestników i uczestniczek – 52,8% deklaruje zamieszkanie poza Lublinem. 6,2% badanych pochodził z kraju innego niż Polska, m.in. z Ukrainy (3,4%) oraz pozostałych krajów europejskich (2,5%).

Niewielkie zmiany dotyczą wieku publiczności festiwalowej – stała się nieco starsza, o około 2-4 lata w stosunku do 2017 roku. Również jeśli chodzi o ocenę sytuacji materialnej mamy do czynienia ze spadkiem o ok. 5% udziału osób, które można określić jako zadowolone. Jeśli wziąć pod uwagę, że pomiędzy dwoma edycjami badania miał miejsce szereg wydarzeń destabilizujących gospodarkę, odsetek ten można uznać za niewielki.

W porównaniu z 2017 roku, w 2023 wyraźnie wzrósł udział osób spoza Lublina oraz pochodzących z kraju innego niż Polska. W 2017 roku odsetek osób spoza miasta wyniósł 43,1%; w 2023 było to już 52,8%. Z kolei jeśli chodzi o odsetek obcokrajowców, wzrósł on z 3,75% w 2017 roku do 6,2% w 2023.

61,7% osób uczestniczących w Carnavale Sztukmistrzów w 2023 roku zadeklarowało, że były na nim już wcześniej. Przy tym, dla niemal 1/4 ogółu publiczności była to co najmniej czwarta edycja, a dla kolejnych 8,5% co najmniej siódma.

Carnawal Sztukmistrzów jest jedynym z badanych wydarzeń, na którym nie widać, aby wciąż trwało „odzyskiwanie” publiczności po pandemii Covid-19. Jedynie 2,1% badanych osób było na festiwalu za ostatnim razem w 2019 roku.

Zgodnie z wynikami uzyskanymi w 2023 roku 75,1% osób niemieszkających w mieście przyjechało do Lublina właśnie po to, aby wziąć udział w Carnavale Sztukmistrzów. Osoby spoza Lublina zadeklarowały korzystanie z szeregu usług w związku z całonocnym pobytem w mieście. Niemal 80% badanych zadeklarowało wyjście do restauracji, około połowa – wyjście do pubu lub baru lub zrobienie zakupów spożywczych. Jeśli chodzi o noclegi, 31,8% osób przyjezdnych wynajęła pokój w hotelu, zaś 28,1% kwaterę lub apartament. Niemal co czwarta osoba robiła zakupy w centrum handlowym.

W porównaniu do 2017 roku mamy do czynienia z ponad dwukrotnym wzrostem udziału osób korzystających z oferty hoteli (wzrost z 12,5% do 31,8%) oraz tych, które wynajmowały apartamenty lub kwatery (wzrost z 12,5% do 28,1%).

Badania z 2023 roku pokazują, że uczestnicy i uczestniczki festiwalu niemieszkający w Lublinie chętnie korzystały z szerszej oferty kulturalnej miasta. 33,3% zadeklarowało

wizytę w muzeum, 18,2% zakup wejściówek na wydarzenia inne niż Carnaval, 17,2% wizytę w kinie lub teatrze.

83,4% osób, które uczestniczyły w badaniu ankietowym, zgodziło się ze stwierdzeniem „Carnaval Sztukmistrzów sprawia, że jestem dumny/a z Lublina” [lub] „...że mieszkańcy Lublina mogą być dumni ze swojego miasta”.

Dla lublinian i lublinianek, którzy wzięli udział w wywiadach, festiwal stanowi okazję do postawienia siebie w roli dumnego mieszkańca czy dumnej mieszkanki. Takie sytuacje – zakładające prezentowanie siebie wobec pewnego rodzaju publiczności, czyli osób przyjezdnych – są z kolei ważnym elementem kształtowania lokalnej tożsamości.

Uczestnicy i uczestniczki wywiadów, którzy przyjeżdżali na Carnaval Sztukmistrzów z innych części Polski, mieli szczególnie pozytywny obraz Lublina – i był to obraz silnie ukształtowany ich doświadczeniami z festiwalu. Osoby te opisywały Lublin jako miasto magiczne, oferujące niecodzienne doświadczenia i wydarzenia wyjątkowej jakości, miasto przesycone kulturą, która pojawia się w każdym zakątku i szczelnie wypełnia przestrzeń. Wśród tych badanych osób Lublin jest też postrzegany jako miasto pełne dynamiki, w którym ciągle coś się dzieje i wszędzie słychać języki z całego świata.

W 2023 roku w osobom uczestniczącym w Carnavale Sztukmistrzów najczęściej towarzyszyli najbliżsi: 44,4% badanych było na festiwalu w towarzystwie małżonków lub partnerów i partnerek, 39,4% z dziećmi. 40,7% badanych miało za towarzyszy swoich znajomych. Jedynie 5,8% osób było na festiwalu na własną rękę – i jest to najniższy odsetek spośród wszystkich badanych wydarzeń.

Wizytom na Carnavale towarzyszą też spontaniczne spotkania z dalszymi znajomymi. Jak podkreślają socjologowie, to właśnie utrzymywanie kontaktów z osobami, które nie należą do naszego najbliższego kręgu rodzinnego lub towarzyskiego, jest kluczowe dla podtrzymywania efektywnych sieci społecznych.

Udział w Carnavale Sztukmistrzów wywoływał w naszych rozmówcach poczucie, że współdzielą z innymi swoje przeżycia i emocje, a także – że wszyscy obecni stanowią swego rodzaju wspólnotę. Jakkolwiek byłaby ona efemeryczna, jest to sytuacja o dużej doniosłości społecznej. Rzadko bowiem zdarza się, żeby nieznanymi ludziami, w tak dużej liczbie, mieli poczucie, że coś ich łączy, a przy tym to coś nie jest antagonizujące wobec żadnej innej grupy społecznej (jak ma to miejsce podczas wyborów politycznych czy na wydarzeniach sportowych).

Co czwarte dziecko biorące udział w Carnavale Sztukmistrzów miało co najwyżej sześć lat. Można więc zakładać, że festiwal ma silny potencjał edukacyjny: im wcześniej dzieci traktują

kulturę i sztukę jako coś, co po prostu „robi się” w czasie wolnym i z rodzicami, tym większa szansa, że w przyszłości same staną się członkami i członkiniami publiczności kulturalnej.

Z wywiadów jakościowych wynika, że to chęć zabawienia się, oderwania od codziennego życia jest jednym z najistotniejszych elementów doświadczenia festiwalowego na Carnavale, a także czymś, po co się wraca. Osoby badane podkreślały, że odczucia te pojawiają się w odpowiedzi na wyjątkowe uzdolnienia artystów i artystek: ich sprawność fizyczną, finezję w ruchu, ale także poczucie humoru i umiejętność żywego angażowania publiczności.

Ważnym elementem jest tu również nagromadzenie wydarzeń w przestrzeni publicznej, które daje poczucie intensywności oraz zawieszenia tego, co „normalne” i dobrze znane z życia codziennego. Wreszcie, źródłem pozytywnych odczuć są inni uczestnicy i uczestniczki Carnavalu – wszyscy uśmiechnięci ludzie, którzy podobnie przeżywają i reagują na podzielane sytuacje.

95,6% osób uczestniczących w Carnavale Sztukmistrzów w 2023 roku poleciłoby go swoim znajomym. 83,4% badanych twierdzi, że weźmie udział w festiwalu w kolejnym roku.

Zarazem, z badań jakościowych wynika, że osoby, które regularnie uczestniczą w Carnavalu, są coraz bardziej rozczarowane zmniejszającą się różnorodnością jego programu. Chodzi tu przede wszystkim o brak spektakularnych występów na ogromnych scenach, a także powtarzalność niektórych występów. Zmiany w programie wynikają z kolei z ograniczonego budżetu imprezy: wielkość środków przeznaczonych na jego organizację w latach 2017 i 2023 uległa zmniejszeniu. Dalsze niedofinansowanie imprezy jest poważnym zagrożeniem dla jakości festiwalu, a co za tym idzie, dla utrzymania publiczności, zwłaszcza tej, która przyjeżdża do Lublina specjalnie na Carnaval Sztukmistrzów.